

2016

Erfgoed en maatschappelijke opgaven

Kennis die helpt om erfgoed een
plaats te geven in maatschappelijke
en ruimtelijke ontwikkelingen

Erfgoed en maatschappelijke opgaven

Kennis die helpt om erfgoed een plaats te geven in maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen

Cultureel erfgoed versterkt onze identiteit, geeft een gevoel van saamhorigheid en verhoogt de kwaliteit van onze leefomgeving. De betekenis van erfgoed en de zorg ervoor veranderen echter voortdurend.

Erfgoed is ingebed in onze samenleving. De zorg voor erfgoed is dan ook onlosmakelijk verbonden met allerlei actuele ontwikkelingen. Denk aan de nasleep van de economische crisis, de snelle informatisering, het veranderende klimaat, de toenemende vergrijzing, versterkte mobiliteit en de leegstand van winkels, kantoorgebouwen en kerken. Dit soort ontwikkelingen grijpt diep in op wat we tot het cultureel erfgoed rekenen en de manier waarop we voor dat erfgoed zorgen.

Om de gevolgen van al deze ontwikkelingen voor het erfgoed scherp in beeld te brengen, ontwikkelt de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed kennis. Deze kennis is zowel gericht op beleidsdoelen als op de uitvoeringspraktijk. Zo verbindt een reeks van kennisprogramma's de erfgoedzorg met belangrijke maatschappelijke kwesties. Deze programma's brengen politiek, bestuur, wetenschap, onderwijs en praktijk bij elkaar. De kennisproducten die hieruit voortkomen zijn bedoeld voor iedereen die zich wil inzetten voor het behoud van ons erfgoed.

Erfgoedmonitor

Waaruit bestaat ons erfgoed en in welke staat verkeert het?

De Erfgoedmonitor geeft met feiten en cijfers een beeld van de staat van het erfgoed. Een vaste set van indicatoren op het gebied van archeologie, gebouwde monumenten, historisch landschap, musea en collecties wordt periodiek gemeten. Hiermee worden trends en ontwikkelingen in de tijd zichtbaar gemaakt. Op basis van de monitor wordt de *Erfgoedbalans* samengesteld: een vierjaarlijkse publicatie waarin de uitkomsten worden afgezet tegen het huidige beleid.

- *Wegwijs: www.cultureelerfgoed.nl/dossiers en www.erfgoedmonitor.nl*
- *Contact: Maartje de Boer, m.de.boer@cultureelerfgoed.nl*

Toekomst Monumentenbestand

Hoe maken we het monumentenbestand toekomstbestendig?

Een toekomstbestendig monumentenbestand begint bij het op orde krijgen van de belangrijkste gegevens. Iedereen moet straks zonder veel omhaal kunnen zien wat beschermd is en waar de verschillende monumenten exact liggen. Daarnaast werkt dit programma aan een visie op het monumentenbestand. Daarmee moeten vragen worden beantwoord als: wat is de betekenis van het bestand in relatie tot andere, bijvoorbeeld planologische, beschermingsmogelijkheden? En hoe willen we het beheer van deze collectie rijksmonumenten in de toekomst vormgeven?

- *Wegwijs: www.cultureelerfgoed.nl/dossiers*
- *Contact: Machteld Linssen, m.linssen@cultureelerfgoed.nl*

Visie Erfgoed en Ruimte

Op welke wijze kan erfgoed een rol spelen in de ruimtelijke transformatie van Nederland?

Het Rijk werkt intensief aan de duurzaamheid, bereikbaarheid, leefbaarheid, (landbouw)economische vitaliteit en de (water)veiligheid van Nederland. Deze ruimtelijke plannen hebben een zeer grote invloed op archeologische resten, monumenten, cultuurlandschappen en waardevolle groenstructuren. Hoe kunnen we erfgoed bij deze veranderingen niet alleen behouden, maar ook laten functioneren als eerste uitgangspunt en inspiratiebron voor ruimtelijke kwaliteit? Daarvoor is het belangrijk dat bij nieuwe plannen erfgoed in een zo vroeg mogelijk stadium wordt betrokken en onder de aandacht wordt gebracht. Het programma Visie Erfgoed en Ruimte stimuleert en faciliteert dit.

- Wegwijs: www.cultureelerfgoed.nl/dossiers en www.kiezenvoorkarakter.nl
- Contact: [Josje Schnitzeler, j.schnitzeler@cultureelerfgoed.nl](mailto:Josje.Schnitzeler@cultureelerfgoed.nl)

Aardbevingen en Erfgoed

Welke gevolgen hebben de aardbevingen in Groningen voor het erfgoed en wat is daar tegen te doen?

Door de aardbevingen in Groningen lopen monumentale gebouwen schade op. Om deze schade te voorkomen worden gebouwen vaak preventief versterkt, wat indirect ook weer schade kan toebrengen aan de cultuurhistorische waarde van deze panden. Hoe kan deze directe en indirecte schade worden beperkt met respect voor de cultuurhistorische waarde, zonder dat de veiligheid van de bewoners en gebruikers in het geding komt? Hiervoor worden maatregelen ontwikkeld en in de praktijk toegepast, in samenwerking met bewoners, overheden en organisaties.

- Wegwijs: www.cultureelerfgoed.nl/dossiers
- Contact: [Paul Schaap, p.schaap@cultureelerfgoed.nl](mailto:Paul.Schaap@cultureelerfgoed.nl)

Duurzaam Erfgoed

Hoe kunnen we historische gebouwen op een handige en creatieve manier energiezuiniger maken?

Een meer duurzame omgang met energie is een belangrijk maatschappelijk speerpunt en staat hoog op de politieke agenda. Veel historische gebouwen, waaronder musea, hebben specifieke aanpassingen nodig voor het besparen en opwekken van energie en het verbeteren van comfort. Maar waar ligt de balans tussen energiemaatregelen en het behoud van cultuurhistorische waarde? Hoe kom je tot handige en creatieve oplossingen? Het programma Duurzaam Erfgoed ontwikkelt hiervoor praktische kennis.

- Wegwijs: www.cultureelerfgoed.nl/dossiers
- Contact: Saskia de Geus, s.de.geus@cultureelerfgoed.nl

Agenda Toekomst Religieus Erfgoed

Op welke manieren kunnen we leegstand van monumentale religieuze gebouwen tegengaan?

Steeds meer kerken en kloosters komen leeg te staan. Dit is te wijten aan teruglopend kerkbezoek in combinatie met veranderende economische en demografische omstandigheden. Samen met een groot aantal kerkelijke en niet-kerkelijke partijen heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed een coalitie gevormd om de aard en de omvang van deze problematiek in kaart te brengen. Daarnaast inventariseert het programma ook succesvol afgeronde herbestemmingen, nieuwe concepten voor hergebruik en andere mogelijkheden voor exploitatie en financiering.

- Wegwijs: www.cultureelerfgoed.nl/dossiers en www.toekomstreligieuserfgoed.nl
- Contact: Mirjam Blott, m.blott@cultureelerfgoed.nl
en Frank Strolenberg, f.strolenberg@cultureelerfgoed.nl

Interieurs

Hoe kan het behoud van waardevolle interieurs samengaan met veranderend gebruik?

Nederland kent veel interieurs van grote culturele waarde. De instandhouding ervan vraagt om een eigen aanpak. Interieurs zijn immers kwetsbaar en ze zijn in hoge mate onderhevig aan veranderend gebruik. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat eigenaren en gebruikers zich bewust zijn van de cultuurhistorische waarde? En hoe kunnen ze worden geholpen om hun interieur op een verantwoorde manier aan te passen aan de wensen van de huidige tijd? Voldoende kennis en informatie helpt om hier een balans tussen te vinden. Het programma Interieurs ontwikkelt deze kennis.

- *Wegwijs: www.cultureelerfgoed.nl/dossiers*
- *Contact: Bart Ankersmit, b.ankersmit@cultureelerfgoed.nl*

Verbeteracties Archeologie

Op welke wijze kunnen we archeologie een plek geven binnen de ruimtelijke ordening?

In Nederland is het gebruikelijk om het archeologische belang al vanaf het begin mee te nemen in ruimtelijke plannen. Daarom is het van groot belang te weten waar archeologie aanwezig is of kan zijn (of juist niet), wat het is, welke waarde het heeft en hoe het behouden kan blijven. Nieuwe kennis maakt het mogelijk om deze vragen veel beter te beantwoorden en van archeologie een pluspunt in plaats van een risico te maken. Het programma Verbeteracties Archeologie ontwikkelt kaarten en andere kennisproducten die gemeenten helpen om archeologie beter te beschermen.

- *Wegwijs: www.cultureelerfgoed.nl/dossiers en www.archeologieinnl.nl*
- *Contact: Roel Lauwerier, r.lauwerier@cultureelerfgoed.nl*

Maritiem Erfgoed

Hoe kunnen we maritiem erfgoed beter verankeren in het erfgoedbestel?

Uit de evaluatie van de archeologiewetgeving in 2011 bleek dat maritieme archeologie nog onvoldoende verankerd is in het erfgoedbestel. Het programma Maritiem Erfgoed moet ervoor zorgen dat deze achterstand wordt weggewerkt. Binnen Nederland worden overheden die met dit erfgoed van doen hebben, zoals de gemeenten en Rijkswaterstaat, begeleid in de werkzaamheden. Er worden voor hen gereedschappen ter ondersteuning van beleid ontwikkeld. Samenwerking wordt gestimuleerd, ook met sportduikers en andere vrijwilligers in de maritieme archeologie. Voorts wordt de continuïteit gewaarborgd door nieuwe mensen te trainen in alle facetten van het beheer van maritiem erfgoed.

- Wegwijs: www.cultureelerfgoed.nl/dossiers en www.archeologiein.nl
- Contact: Martijn Manders, m.manders@cultureelerfgoed.nl

Erfgoed van de Moderne Tijd

Wat rekenen we tot het erfgoed van de moderne tijd en hoe kunnen we dit in stand houden?

De twintigste eeuw was een tijd van experimenteren met nieuwe materialen en idealen in architectuur, kunst en vormgeving. De waarde van dit specifieke type erfgoed is echter nog niet uitgekristalliseerd en het behoud en beheer ervan roept veel vragen op. Een aantal van deze vraagstukken gaat over het waarderen en conserveren van nieuwe materialen, zoals plastics. Ook de instandhouding van kwetsbare objecten, zoals installaties, wordt onder de loep genomen. Andere onderwerpen van onderzoek zijn het erfgoed uit de periode na 1965, de toepassingsmogelijkheden van virtuele restauratie en burgerparticipatie bij behoudsvraagstukken.

- Wegwijs: www.cultureelerfgoed.nl/dossiers
- Contact: Tatja Scholte, t.scholte@cultureelerfgoed.nl

Gedeeld Cultureel Erfgoed

Hoe zorgen we samen voor het erfgoed dat we met andere landen delen?

Nederland heeft een rijke historie en deelt een verleden met veel landen over de hele wereld. Het erfgoed dat hieruit voortkomt wordt 'gedeeld cultureel erfgoed' (GCE) genoemd. De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed, het Nationaal Archief, Dutch Culture en de Nederlandse ambassades werken samen met erfgoedprofessionals in de GCE-landen om dit erfgoed duurzaam in stand te houden en toegankelijk te maken. Uitgangspunten zijn: het vergroten van het besef dat er gedeeld erfgoed aanwezig is, kennisuitwisseling en het behartigen van economische belangen.

- *Wegwijs: www.cultureelerfgoed.nl/dossiers*
- *Contact: Jean-Paul Corten, j.corten@cultureelerfgoed.nl*

Erfgoed Digitaal

Hoe kunnen we informatie en kennis over erfgoedzorg digitaal beschikbaar stellen?

De erfgoedzorg gaat digitaal. Voor alle vragen van en diensten aan particulieren, bedrijven en overheden is er straks een digitaal kanaal. In het verlengde hiervan realiseert het programma de aansluiting op de digitale infrastructuur waarmee de nieuwe omgevingswet wordt ingevoerd. Ook de kennis wordt digitaal ontsloten. Samen met andere erfgoedinstellingen wordt eraan gewerkt om deze kennis voor alle belanghebbenden en geïnteresseerden bijeen te brengen en beschikbaar te stellen. Uitgangspunt is dat digitalisering het persoonlijke contact niet overbodig maakt. Erfgoed blijft een fysieke beleving.

- *Wegwijs: www.cultureelerfgoed.nl/dossiers*
- *Contact: Joyce Klee, j.klee@cultureelerfgoed.nl*

Gegevens

Bezoekadres

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
T (033) 421 7 421

Postadres

Postbus 1600
3800 BP Amersfoort

InfoDesk

Voor al uw vragen
T (033) 421 7 456
info@cultureelerfgoed.nl

Website

www.cultureelerfgoed.nl

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed laat de erfgoedzorg in Nederland beter functioneren. Binnen programma's ontwikkelen we kennis die helpt om erfgoed een plaats van betekenis te geven in maatschappelijke en ruimtelijke ontwikkelingen.

Deze kennis is bedoeld voor iedereen die zich wil inzetten voor het behoud van ons erfgoed.